

ע"פ 8347/19 - נתי מיהרט, אלי קייזמוב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 8347/19

ע"פ 8355/19

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט א' שטיין

המערער בע"פ 8347/19: נתי מיהרט

המערער בע"פ 8355/19: אלי קייזמוב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעורים על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 31.10.2019 בת"פ 19982-12-17 שניתן על ידי כבוד השופטת ד' כהן

תאריך הישיבה: י"ב באדר התש"פ (8.3.2020)

בשם המערער בע"פ 8347/19: עו"ד עופרה סיבוני

בשם המערער בע"פ 8355/19: עו"ד אסף שלם

בשם המשיבה: עו"ד סיגל בלום

פסק-דין

1. ערעורים על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 31.10.2019 בת"פ 19982-12-17 (השופט ד' כהן), בגדרו נגזרו על כל אחד מן המערערים, נתי מיהרט ואלי קיינוב (להלן בהתאמה: מיהרט-קיינוב) עונשים של 28 חודשי מאסר בפועל ו-12 חודשי מאסר על-תנאי. כמו כן חויב כל אחד מהמערערים, בתשלום פיצוי כספי בסך של 5,000 ₪.

רקע ועיקרי כתב האישום המתוקן

2. ביום 28.11.2017 החליטו המערערים להצית חנות בגדים השוכנת ברח' הראשונים באשדוד, ומושכרת לגב' י"ס (להלן: המתלוננת). לשם כך, בסמוך לשעה 02:45 הצטיידו המערערים בבנזין, ולאחר מכן הגיעו אל החנות, שפכו את הבנזין מתחת לתריס החנות, והציתו אותו באמצעות מצת. כתוצאה ממעשיהם אחזה האש במדרגות החנות, והחלה מתפשטת לעבר רצפת קומת הגלריה. בהמשך התפשטה האש בכל מרחב החנות, עד אשר כובתה בידי לוחמי האש. השריפה גרמה נזק לרשת החשמל בחנות, ושרפה את מדרגות החנות ואת תקרת העץ. כמו כן נגרם נזק לחנות, כתוצאה מכניסתם של לוחמי האש. המתלוננת העריכה את גובה הנזק, באופן ראשוני, בסכום של 30,000 ₪.

3. ביום 16.5.2018 הורשעו המערערים, על-פי הודאתם, בעבירת הצתה, לפי סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, במסגרת הסדר טיעון שלא כלל הסכמה לעניין העונש.

עיקרי גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. בית המשפט סקר את הרקע האישי של המערערים, ואת תסקירי שירות המבחן שהוגשו בעניינם. מיהרט נכנס בגיל 12 למעון נעול, שם שהה במשך כ-6 שנים. לאחר שהשתחרר מן המעון חזר מיהרט להתגורר בבית אמו, לא גויס לשירות צבאי, והחל לעבוד בחברת הובלות. בעת ביצוע העבירה היה מיהרט בן 19 וחודשיים, ולחובתו רישום פלילי אחד משנת 2015, ללא הרשעה, בגין שתי עבירות מין שביצע בשנת 2012. מעת מעצרו ועד יולי 2019 שיתף מיהרט פעולה עם גורמי הטיפול, אלא שאז חלה תפנית בעמדותיו, והוא ביקש לסיים את הקשר עם שירות המבחן, נוכח 'עייפותו' מהימשכות ההליך הפלילי. לדבריו, ביצע את העבירה בשל מצוקה כלכלית, תמורת רווח כספי שהובטח לו. מיהרט טען בשירות המבחן כי הוא רואה עצמו אחראי למעשה ולתוצאותיו, אולם שירות המבחן התרשם כי קיים אצלו קושי להכיר בפגיעה שנגרמה למתלוננת, וכי קיים סיכון להישנותה של התנהגות עוברת חוק מצדו. יחד עם זאת, על מנת להרחיק את מיהרט מסביבה עבריינית שעה שהוא מצוי בשלבי גיבוש זהותו, המליץ שירות המבחן להימנע מהטלת עונש מאסר בפועל.

5. קיינוב נשר מהלימודים לאחר שבע שנות לימוד, בשל קשיים לימודיים והתנהגותיים והעדר בסיס משפחתי יציב. לאחר מכן התגייס לצה"ל, אך עוד קודם לביצוע העבירה ערק מן השירות הצבאי; לטענתו עשה זאת בשל הצורך להשיב חובות כספיים שצבר. בעת ביצוע העבירה היה בן 20 ושמונה חודשים, כשלחובתו רישום פלילי ללא הרשעה, בגין עבירת גניבה שביצע בשנת 2015. קיינוב סיפר לשירות המבחן, כי התלבט אם לבצע את העבירה בעבור תמורה כספית שהבטיח לו צד שלישי, ולבסוף נגרר אחר מיהרט ושוכנע לעשותה בין היתר כיוון שחש לחץ ואיום מסוים מצד אותו 'משדל'. שירות המבחן התרשם, כי קיינוב מתקשה לקחת אחריות על מעשיו וכי הוא נוטה להשליכה על גורמים חיצוניים. עוד צוין, כי קיים סיכון גבוה למעורבות חוזרת בפלילים וכי בהעדר טיפול אינטנסיבי ומשמעותי הסיכוי לשיקומו

בשלב זה - נמוך. נוכח האמור, המליץ שירות המבחן כי אם יוטל על קיימוב עונש מאסר בפועל, תיקצב לו תקופה שתאפשר השתלבות בהליך טיפולי, אך לא תקופה ארוכה שעלולה להוביל להעמקת ערכים ודפוסים עברייניים. ביום 30.5.2019 הגיש שירות המבחן תסקיר משלים בעניינו של קיימוב, ובו תיקן את התרשמותו מקיימוב והמליץ על בחינת אפיק טיפולי שיקומי, חלף הטלת עונש מאסר.

6. על רקע האמור פנה בית המשפט המחוזי לקבוע את מתחם העונש ההולם. נקבע כי מעשי המערערים פגעו בערכים חברתיים מוגנים של שלום הציבור ורכושו, וכי נסיבות ביצוע העבירה -בלילה, וללא כוונה לפגוע בבני אדם -אינן משנותלעניין מדיניות הענישה המחמירה הנהוגה ביחס לעבירות הצתה. עוד נקבע, כי יש ליחס משקל לתכנון המוקדם ולנזק שנגרם כתוצאה מביצוע העבירה. נוכח האמור ועל בסיס סקירת מדיניות הענישה הנהוגה, קיבל בית המשפט את עמדת המשיבה וקבע כי מתחם העונש ההולם נע בין 24 ל-48 חודשי מאסר.

7. אשר לגזירת העונש המתאים קבע בית המשפט, כי עיקרון ההלימה מחייב בנסיבות העניין הטלת עונש מאסר בפועל. כמו כן נקבע, כי לא נמצא טעם לחרוג ממתחם הענישה לקולא משיקולי שיקום, לאור העובדה ששני המערערים לא התמידו בשיתוף פעולה עם גורמי הטיפול. לצד זאת נקבע, כי יש להתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה; בעניינו של מיהרט יש ליתן משקל להשתלבותו המשמעותית בהליך הטיפולי, לגילו הצעיר ולרקע האישי שלו; בעניינו של קיימוב, יש ליתן משקל לניסיונו להשתלב בהליך טיפולי, לרקע האישי שלו ולשהותו הממושכת בתנאי מעצר. נוכח האמור, ובשים לב לחשיבותו של עקרון אחידות הענישה, קבע בית המשפט כי שני המערערים ישאו בעונש זהה, הקרוב לרף התחתון של מתחם הענישה-28 חודשי מאסר בפועל, ו-12 חודשי מאסר על-תנאי, אם יבצעו עבירת הצתה או רכוש מסוג פשע תוך שלוש שנים ממועד שחרורם. כמו כן, חויב כל אחד מהמערערים בתשלום פיצוי כספי למתלוננת, בסך של 5,000 ₪.

מכאן הערעורים שלפנינו.

עיקרי טענות הצדדים בערעורים

8. מיהרט מלין על חומרת עונשו. לטענתו, שגה בית המשפט המחוזי בהעמידו את מתחם העונש ההולם על 24-48 חודשים. בית המשפט לא יחס משקל מספיק לגילו הצעיר של מיהרט, לרקע האישי ממנו בא וליכולתו להבין את משמעות מעשיו. נוסף על כך, שגה בית המשפט כאשר הסתמך על פסיקה העוסקת במקרים חמורים יותר מזה שביצעו המערערים, והתעלם מפסיקה רלבנטית שהוצגה. לאחר סקירת שורת פסקי דין העוסקים בביצוע עבירות הצתה, טען מיהרט כי היה על בית המשפט לקבוע שמתחם הענישה בנסיבות העניין נע בין 10 ל-24 חודשים. מיהרט הוסיף וטען, כי גם בגזירת העונש המתאים בתוך מתחם הענישה, שגה בית המשפט המחוזי. בית המשפט לא יחס חשיבות מספקת לרקע האישי ממנו בא מיהרט; לשהותו במעון נעול לבעלי הפרעות נפשיות ולבעלי אינטליגנציה גבולית; להיותו בן לאם חד-הורית וקשת-יום שהפרוטה אינה מצויה בכיסה; להודאתו של מיהרט במעשים; לחרטה שהביע; לשיתוף הפעולה עם גורמי הטיפול; לכך שמיהרט לא ריצה קודם לכן עונש מאסר מאחורי סורג ובריח; ולהמלצותיו העקביות של שירות המבחן, להימנע מהטלת עונש מאסר בפועל. נוכח האמור טוען מיהרט כי יש לבטל את עונש המאסר, ולגזור תחתיו עונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות בלבד. לחלופין טוען מיהרט כי יש לקצר את תקופת מאסרו בצורה ניכרת.

9. קיימום מלין אף הוא על חומרת עונשו. לטענתו, שגה בית המשפט כאשר לא נתן משקל הולם לנסיבות ביצוע העבירה, הן לכך שמדובר היה באזור מסחרי ובשעת לילה מאוחרת, כאשר אין סכנה לפגיעה בנפש, הן לעובדה שלקיימום לא היתה היכרות מוקדמת עם המתלוננת. עוד נטען, כי לאור מדיניות הענישה הנוהגת, מתחם העונש ההולם בעניינו נע בין 8 ל-30 חודשי מאסר (כך בנימוקי הערעור; בהודעת הערעור נטען כי המתחם ההולם נע בין 10 ל-30 חודשים). אשר לגזירת העונש המתאים בתוך המתחם טוען קיימום, כי שגה בית המשפט המחוזי כשלא יחס חשיבות מספקת לגילו הצעיר; למצבם הכלכלי הקשה, שלו ושל משפחתו; וכן לאמור בתסקיר שירות המבחן, שלפיו היה בעל יכולת מועטה להבנת השלכות מעשיו. לחלופין נטען, כי אף אם מתחם העונש שנקבע הולם את מעשה העבירה בנסיבותיה, שגה בית המשפט המחוזי כשלא העמיד את עונשו של קיימום על 24 חודשי מאסר בלבד, הן בשל העובדה שמדובר בעונש מאסר ראשון של קיימום, הן משום ששיתף פעולה בחקירתו באופן מלא, הן בשל העובדה שעונש המאסר יפגע ברווחת בני משפחתו, שמצבם הכלכלי דחוק ממילא.

10. ביום 4.3.2020 הוגשו לעיונו תסקירים משלימים מטעם שירות המבחן בעניינם של שני המערערים. ביחס למיהרט נמסר, כי הוא לא מבטא מוטיבציה להשתלבות בהליכי טיפול בבית הסוהר, וכי הוא מתקשה להיכנס לתהליך ממשי של שינוי. אשר לקיימום, נכתב כי הוא לוקח אחריות על ביצוע העבירה ומבטא חרטה, כי הוא מתמיד בהשתתפותו בהליכי טיפול קבוצתיים ופרטניים המתקיימים בבית הסוהר וכי לא היו חריגות משמעת מצדו במהלך מאסרו. בתסקירים צוין, כי קיימת חשיבות לכך שמיהרט ישולב בהליך טיפולי במסגרת מאסרו, ושקיימום ימשיך להתמיד בהליכי הטיפול, על מנת לצמצם את הסיכון להישנות התנהגות עוברת חוק בעתיד.

11. בדיון לפנינו חזרה באת-כוחו של מיהרט על טענותיה, לפיהן שגה בית המשפט המחוזי הן בקביעת מתחם העונש ההולם, הן בגזירת העונש המתאים. הודגש, כי עסקינן בבחור צעיר, אשר הגיע מרקע אישי קשה. עוד הוזכר, כי לעמדת שירות המבחן נכון להרחיקו מסביבה עבריינית. בא-כוחו של קיימום חזר אף הוא על טענותיו, תוך שהבהיר כי מרשו הגיע מרקע סוציו-אקונומי קשה מאד, לקח אחריות על מעשיו ונרתם להליכים טיפוליים בבית הסוהר. לטענתו, במצבים כגון זה, חשוב להעביר למבצע העבירה מסר, לפיו 'יש שכר לעמלו'. מנגד, ב"כ המשיבה סומכת ידיה על גזר הדין של בית המשפט המחוזי. לדידה, טיעוני המערערים ביחס לנסיבות חייהם - רלבנטיים לגזירת העונש המתאים, אך לא לקביעת מתחם העונש ההולם. בעניינו של קיימום נמסר, כי בעוד כחודש הוא אמור להופיע בפני ועדת השחרורים, והמלצת שירות המבחן היא לאפשר לו לסיים את ההליך הטיפולי שבו החל. אשר למיהרט, נטען כי הוא מתמיד בסירובו לקחת חלק בהליכי טיפול, ולפיכך סבור שירות המבחן כי יש להותיר על כנה את תקופת המאסר שנגזרה עליו, ולאפשר את השתלבותו בהליכי הטיפול המוצעים בבית הסוהר. ביחס לטענת המערערים על אודות קבלת האחריות לביצוע העבירה, מציינת המשיבה כי הפיצוי הכספי שנפסק לטובת המתלוננת, טרם שולם.

דיון והכרעה

12. לאחר שעיינתי בגזר הדין של בית המשפט המחוזי, ונתתי דעתי על טענות ב"כ הצדדים, אלו שבכתב ואלו שבעל-פה, באתי לכלל מסקנה כי דין הערעורים להידחות. כידוע, ערכאת הערעור אינה מתערבת בקביעת העונש שנגזר בערכאה הדינית, זולת מצבים חריגים שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או חלה סטייה קיצונית ממדיניות הענישה המקובלת (ע"פ 1474/14 פלוניני' מדינת ישראל, פס' 96 (15.12.2015); ע"פ 5316/13 תאופיקבן עטאמסאלחנה' מדינת ישראל, פס' 6 (09.12.2013)). המקרה שלפנינו אינו בא בקהל אותם מצבים חריגים.

13. על חומרתן של עבירות ההצתה עמד בית משפט זה פעמים רבות. אכן, "מעשה הצתה ראשית וידועה,

ואחריותומיישורנה. לאבכדיקבעהמחוקקעונשחמורבצדהשלעבירתההצתה; ובהתאם, שבההפסיקההוגדהגישאהאתחשיבותהשלענישהמרתיעהבעבירותאלו" (ע"פ 6466/18 ואילראגאביני' מדינת ישראל, פס' 12 (01.05.2019)). חומרתן של עבירות ההצתה נעוצה בכך שתחילתן אמנם בידי אדם, אך סופן ש"כוחאחרמעורבבהן" (בבלי, בבא קמא ג, ע"ב), ולפיכך "דרכןלילךולהזיק" (שם, ב, ע"א).

14. בית המשפט המחוזי היה ער לנסיבות ביצוע העבירה, כפי שפורטו בטיעוני המערערים, יחס להן משקל כפי הראוי בעיניו, וקבע את מתחם העונש ההולם בהסתמך על מדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים. לא מצאתי כי יש מקום להתערב בהכרעתו. טיעוני המערערים מופנים בעיקר כלפי המשקל שייחס בית המשפט לכל אחת מן הנסיבות. בכגון דא, נטיית ערכאת הערעור היא שלא להתערב (ראו ע"פ 5581/17 פלוני' מדינת ישראל, פס' 9 (26.03.2019)). אשר לטענות בדבר מדיניות הענישה הנהוגה, על פני הדברים לא נמצאה חריגה במתחם שקבעה הערכאה הדיונית. זאת יש לזכור, "קביעתמתחםהעונשההולםאיננהענייןארימתטיכולביתהמשפטנתוןבהקשרזהמרחבמסויםשלגמישותשאיןלהתערבבובייחוד אמהעונששנגזרבסופושליוםאינוחורגמןהראויההולם" (ע"פ 3877/16 פאדיג'באליני' מדינת ישראל, פס' 5 (17.11.2016)).

15. גם בגזירת העונש המתאים לא נפל פגם. שיקולי שיקום לא הצדיקו חריגה ממתחם העונש ההולם; עמד על כך בית המשפט המחוזי. לצד זאת, בית המשפט שיווה לנגד עיניו את מצוות המחוקק להתחשב בנסיבות אשר אינן קשורות בביצוע העבירה, ובעניינינו - הרקע הקשה שעליו צמחו שני המערערים, ולפיכך העמיד את עונשיהם בסמוך לתחתית מתחם העונש ההולם.

16. נוכח האמור, אציע לחבכי לדחות את הערעורים.

17. בשולי הדברים. הירתמותם של שני המערערים להליכים טיפוליים ידעה עליות ומורדות. בתחילה, מיהרט שיתף פעולה באופן מלא עם שירות המבחן, ואילו קיימוב התקשה להשתלב באפיק הטיפול. חלף זמן, והיוצרות התהפכו. נכון למועד הדיון, קיימוב מתמיד בהליכי הטיפול וצובר הישגים בשל כך; מיהרט לעומתו, אינו מגלה נכונות דומה. אביע תקווה, כי בפרק הזמן שנותר למיהרט עד תום תקופת מאסרו, יעלה גם הוא על דרך המלך ויירתם להליך הטיפול. הרשות נתונה.

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

אני מסכים.

המשנה לנשיאה

עמוד 5

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

שופט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, כ"א באדר התש"פ (17.3.2020).

שופט

שופט

המשנה לנשיאה
